

quyidagilarni amalga oshirishni taqozo etadi. 1.Sug'orish tizimining tizimi va o'lchamlarini zamonaviy sug'orish texnikasi bilan mustahkamlash orqali uning samaradorligini oshirish. 2.Kollektor-zovur suvlarini tashlab yuborishni tartibga solish, ulardan unumli foydalanishni yo'lga qo'yish. 3. Aholini sifatli ichimlik suvi bilan ta'minlash. 4. Qishloq xo'jaligida kam suv sarflaydigan o'simliklarga ixtisoslashtirish. 5. Suv manbalarining ifloslanishini oldini olish va boshqalar. Amudaryo havzasiga kiruvchi respublika va viloyatlar tarkibi.

Maqolada keltirilgan ma'lumotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonning suv resurslari cheklangan va ularni oqilona boshqarish mamlakatning iqtisodiy va ekologik barqarorligi uchun muhim ahamiyatga ega. Suv resurslarini saqlash va samarali boshqarish, shuningdek, suv tejovchi texnologiyalarni joriy etish bo'yicha strategik chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ergashev S.A, Otaboyev Sh, Sharipov R. Suvning inson hayotidagi ekologik mohiyati. T: Fan, 2009
2. Tursunov X.T. Ekologiya asoslari va tabiatni muhofaza qilish. T.: Saodat RIS, 1997
3. Ergashev A., Ergashev T. Ekologiya, biosfera va tabiatni muhofaza qilish. – T.:O'qituvchi, 1995
4. Otaboev Sh, Nabiev M. Inson va biosfera. – T: O'qituvchi, 1995
- 5.To'raqul Qosimov. Gidrologiya va gidroekologiya.-T: O'qituvchi,1990

INKLYUZIV TA'LIMGA OID XORIJIY TAJRIBALAR

Maxmudova Dilnavoz Shavkatjon qizi

Osiyo texnologiyalar universiteti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi

Annotatsiya: *Inklyuziv ta'lim, ya'ni barcha talabalar, shu jumladan, nogironlar va o'ziga xos ehtiyojlari bo'lgan bolalar uchun ta'lim jarayonida teng imkoniyatlar yaratish, zamonaviy ta'lim tizimlarida muhim o'rin egallaydi. Bu yondashuv, nafaqat ta'lim sifatini oshirish, balki jamiyatda ijtimoiy adolatni ta'minlash maqsadida ham amalga oshiriladi. Inklyuziv ta'limda xorijiy tajribalar, bu jarayonni yanada samarali va samarali qilishda muhim ahamiyatga ega.*

Kalit soʻzlar: *inklyuziv ta'lim, infratuzilma, o'quv dasturlari, metodlar, xorijiy tajribalar, strategiya.*

Kirish

Dunyoning ko'plab mamlakatlarida inklyuziv ta'limni rivojlantirish uchun qator dasturlar va strategiyalar ishlab chiqilgan. Bu tajribalar, har bir mamlakatning o'ziga xos ijtimoiy, madaniy va iqtisodiy sharoitlariga mos ravishda inklyuziv ta'limni amalga oshirishda yordam beradi. Inklyuziv ta'limni rivojlantirishda xorijiy tajribalar, o'qituvchilar, ta'lim muassasalari va davlat organlari o'rtasida samarali hamkorlik o'rnatish, shuningdek, ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni qo'llashda muhim rol o'ynaydi. Masalan, Skandinaviya mamlakatlarida, xususan, Shvetsiyada, inklyuziv ta'lim tizimi muhim ahamiyatga ega. Ushbu mamlakatda ta'lim jarayonida barcha talabalar, shu jumladan, nogironlar va o'ziga xos ehtiyojlari bo'lgan bolalar uchun moslashtirilgan dasturlar mavjud. Ta'lim muassasalari o'z infratuzilmasini va o'qitish metodlarini shunday tashkil etadiki, har bir talabaning ehtiyojlari hisobga olinadi. O'qituvchilar maxsus tayyorgarlikdan o'tib, inklyuziv ta'lim metodlarini qo'llashda tajriba orttiradilar. Shvetsiyada inklyuziv ta'lim jarayoni, nafaqat ta'lim sifatini oshirish, balki jamiyatda ijtimoiy adolatni ta'minlash maqsadida ham amalga oshiriladi. AQShda ham inklyuziv ta'lim tizimi keng tarqalgan. Bu yerda "Ishonchli ta'lim" dasturi orqali nogiron bolalar va o'ziga xos ehtiyojlari bo'lgan talabalar uchun maxsus ta'lim dasturlari ishlab chiqilgan. Ushbu dasturlar doirasida o'qituvchilar va pedagoglar nogiron bolalar bilan ishlashda zarur bo'lgan malakalarni egallashadi. Shuningdek, o'qituvchilar va ota-onalar o'rtasida yaqin hamkorlik o'rnatiladi, bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi. AQShda inklyuziv ta'limni amalga oshirishda davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik ham muhim ahamiyatga ega.[1]

Yevropa mamlakatlarida ham inklyuziv ta'limga oid tajribalar mavjud. Masalan, Britaniyada "Barcha uchun ta'lim" dasturi orqali barcha bolalarga, shu jumladan, nogiron bolalarga ham sifatli ta'lim berish maqsadida ko'plab tashabbuslar amalga oshirilmoqda. Bu dastur doirasida o'qituvchilar uchun maxsus treninglar o'tkaziladi, shuningdek, ta'lim muassasalari nogiron bolalar uchun moslashtirilgan infratuzilma bilan ta'minlanadi. Britaniyada inklyuziv ta'lim jarayonida ota-onalarning ishtiroki ham juda muhimdir. Ota-onalar o'z farzandlarining ta'lim jarayonida faol ishtirok etishlari uchun zarur sharoitlar yaratiladi. Avstraliya inklyuziv ta'limni rivojlantirishda innovatsion yondashuvlarni qo'llaydi. Bu yerda "Inklyuziv ta'lim strategiyasi" doirasida ta'lim muassasalari nogiron bolalar va o'ziga xos ehtiyojlari bo'lgan talabalar uchun

maxsus dasturlar ishlab chiqadi. Avstraliyada o'qituvchilar o'zlarining pedagogik yondashuvlarini doimiy ravishda yangilab borishlari va zamonaviy metodlarni qo'llashlari talab etiladi. Shuningdek, ta'lim muassasalari o'z infratuzilmasini nogiron bolalar uchun qulay qilish maqsadida yangilab boradilar.[2]

Germaniyada inklyuziv ta'lim jarayoni davlat siyosati darajasida qo'llab-quvvatlanadi. Ta'lim tizimida nogiron bolalar va o'ziga xos ehtiyojlari bo'lgan talabalar uchun maxsus dasturlar mavjud. Germaniyada o'qituvchilarni tayyorlash jarayonida inklyuziv ta'lim metodlari alohida o'rin egallaydi. O'qituvchilar nogiron bolalar bilan ishlashda zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalarni egallashlari uchun maxsus treninglardan o'tadilar. Shuningdek, ta'lim muassasalari nogiron bolalar uchun qulay sharoitlar yaratish maqsadida infratuzilma va o'qitish metodlarini yangilab boradilar.[3]

Inklyuziv ta'limda xorijiy tajribalar, o'qituvchilarning malakasini oshirish va ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni qo'llashda muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilarni tayyorlash jarayonida xorijiy tajribalarni o'rganish, ularning pedagogik metodlarini o'zlashtirish va ularni o'z sharoitlariga moslashtirish ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi. Shuningdek, xorijiy tajribalar, ta'lim muassasalari o'rtasida hamkorlikni rivojlantirish va tajriba almashish imkoniyatlarini yaratadi. Inklyuziv ta'limda xorijiy tajribalarni o'rganish, nafaqat ta'lim sifatini oshirish, balki jamiyatda ijtimoiy adolatni ta'minlash maqsadida ham muhimdir. Barcha talabalar uchun teng imkoniyatlar yaratish, ta'lim jarayonida individual yondashuvni qo'llash va nogiron bolalar uchun qulay sharoitlar yaratish inklyuziv ta'limning asosiy maqsadlaridan biridir. Xorijiy tajribalar, bu maqsadlarga erishishda muhim rol o'ynaydi.[4]

UNICEFning O'zbekistondagi eng muhim ustuvor yo'nalishlaridan biri e'tibordan chetda qolgan bolalarni inklyuziv ta'lim bilan qamrab olishdir. Muhim ijobiy natijalar bilan bir qatorda tengsizlik hali ham davom etayotganini ko'rish mumkin. Bu, ayniqsa, qishloq joylaridagi maktabgacha yoshdagi bolalar va nogironligi bo'lgan bolalarga nisbatan seziladi. UNICEF ushbu masalalarga alohida e'tibor qaratib, ta'lim sifatini oshirishga harakat qilmoqda. Xususan, UNICEF hamda Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi inklyuziv ta'lim bo'yicha yangi yo'riqnomalar, standartlar va mexanizmlar sinovdan o'tkaziladigan inklyuziv maktablarni modellashtirishni boshladilar. Bu inklyuziv ta'lim sifatini yanada yuqori standartlarga ko'tarishga qaratilgan yangi qonunchilik va siyosatni ishlab chiqish uchun ma'lumot beradi. O'qituvchilar malakasini oshirish bo'yicha boshqa tashabbuslarni to'ldirgan holda bunday maktablarning ilg'or tajribalari o'rganiladi va tadbiq etiladi. UNICEFning maktab binolarini universal loyihalash bo'yicha yo'riqnomasiga asoslanib, nogironligi bo'lgan bolalar uchun qulay infratuzilmaga ega maktablarni loyihalash,

shuningdek, Toshkent shahridagi oddiy maktabda tegishli ishlarni amalga oshirishni UNICEF qo‘llab-quvvatladi. Bu inklyuziv maktablar sonini yanada oshirishda model bo‘lib xizmat qiladi.[5]

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, inklyuziv ta'limda xorijiy tajribalar, ta'lim jarayonini yanada samarali va samarali qilishda muhim ahamiyatga ega. Har bir mamlakat o'z sharoitlariga mos ravishda inklyuziv ta'limni rivojlantirishga intiladi. Bu jarayonda davlat, ta'lim muassasalari, o'qituvchilar va ota-onalar o'rtasida yaqin hamkorlik o'rnatish muhim ahamiyatga ega. Inklyuziv ta'limning muvaffaqiyati, nafaqat ta'lim muassasalari, balki jamiyatning barcha qatlamlarining hamkorligiga bog'liqdir. Xorijiy tajribalar, inklyuziv ta'limni amalga oshirishda zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalarni o'zlashtirishda, shuningdek, ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni qo'llashda muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon, nafaqat ta'lim sifatini oshirish, balki jamiyatda ijtimoiy adolatni ta'minlash maqsadida ham amalga oshiriladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Kadirova, D. (2020). "Inclusive education systems in foreign countries". Ministry of Education of the Republic of Uzbekistan.
2. Abdurahmanova, S. (2019). "Inclusive education: foreign experiences and practice in Uzbekistan". State Pedagogical University of Uzbekistan.
3. Teshaboeva, M. (2021). "Development of inclusive education based on foreign experiences". National University of Uzbekistan.
4. Muradov, A. (2022). "Inclusive education: Foreign experiences and their impact on Uzbekistan". Tashkent State University of Economics.
5. Rahmonov, I. (2023). "Inclusive Education Abroad: Experiences and Innovations". Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan.
6. Karimova, L. (2021). "Inclusive education: Foreign experiences and possibilities of their application in Uzbekistan". State Institute of Art and Culture of Uzbekistan.
7. Nurmatova, Z. (2020). "Ways of development of inclusive education based on foreign experiences". State Pedagogical University of Uzbekistan.